

Verksamhetsberättelse 2019 för föreningen Med lagen som verktyg

Verksamhetsåret 2019 har till stor del präglats av att föreningen själv tagit över ansvaret för administration, rutiner och kommunikation från projektet Lagen som verktyg. Independent Living Institute, ILI har genom projektet bistått föreningen med mycket av det löpande arbetet samt juridisk ärendehantering under projekts verksamhetsår. Projektet avslutades dock den sista februari 2019. Verksamhetsåret har därför präglats av ett starkare fokus på uppstart, administration och principiella avvägningar än tidigare år.

Då utveckling inom rättsärenden, rättsprocesser och övrig verksamhet sker kontinuerligt löper dessa delar av verksamhetsberättelsen över årsskiftet och fram till april månad 2020.

Administration och stödfunktioner

Föreningens kontaktlistor och styrelsens post låg förut inom ILIs Googlekonto. Föreningen har under verksamhetsåret sökt och fått ett eget föreningskonto från Google. Det ger styrelsen kontroll över föreningens kommunikationskanal och uppfyller på ett bättre sätt kraven inom GDPR. Bokföringen har också flyttats till kassören med ett av föreningen ägt bokföringsprogram. För att hantera medlemskontakter, anmälningar och upprättande av potentiella ärenden har rutiner lagts fast så styrelseledamöterna kan dela på arbetsuppgifterna på ett säkert sätt. Det har inte alltid varit lätt att hitta lösningar och fördela ansvar men i dagsläget är det mesta på plats.

Fokus på rättsaktioner och samarbete

Mycket av det juridiska arbetet med rättsutredningar och processföring har legat hos ett litet fåtal jurister. Det gör att verksamheten blir sårbar. Under verksamhetsåret har diskussioner förts om hur föreningens begränsade resurser kan användas mest effektivt. Styrelsen är överens om att i huvudsak fokusera på strategiska rättsprocesser. Det innebär:

- att föreningen tillsammans med medlemmar identifierar rättsliga frågor som är viktiga att pröva;
- att söka flera medlemmar, gärna med geografisk spridning som kan starta rättsprocesser för att få den aktuella frågan prövad i en gemensam rättsaktion;
- att genomdriva rättsaktioner i samarbete med berörda intresseorganisationer.

I dagsläget samarbetar föreningen med dyslexiförbundet i tre rättsprocesser angående diskriminering vid nationella prov i skolan. Ett samarbete har också påbörjats med DHR för en rättsaktion riktad mot otillgängliga automatstationer (bensinpumpar och kortautomater) samt andra kortautomater. Ytterligare ett samarbete med SRF är i uppstartsstadiet. Detta handlar om avsaknad av information via utrop i kollektivtrafiken. Förutom rättsaktioner bistår föreningen naturligtvis enskilda medlemmar i den mån vi har tillgång till pro bonojurist.

I samtliga nu pågående och initierade rättsaktioner samarbetar föreningen förutom också med Talerättsfonden.

Styrelsen är överens om att det är viktigt att vara tydliga med föreningens fokus på diskrimineringsärenden. Föreningen har inte möjlighet att bistå medlemmar med ärenden som rör individuella sociala rättigheter. Funktionshinderorganisationerna har dock ofta tillgång till den sortens juridisk kompetens.

Tillgång till juridisk kompetens och pro bonojurister

För att förstärka föreningens tillgång till juridisk kompetens har föreningen formaliserat sitt samarbete med Talerättsfonden. En principöverenskommelse antogs under första kvartalet 2020 angående stöd med rättsutredningar och tillgång till pro bonojurister. Talerättsfonden har tillgång till ett rättsnätverk av jurister med erfarenhet inom diskrimineringsområdet. Enskilda jurister profilerar sig på vissa diskrimineringsgrunder eller samhällsområden. Talerättsfonden samverkar med organisationer inom diskrimineringsområdet.

Talerättsfonden utför på förfrågan av föreningen grundläggande rättsutredning. Utifrån denna kan sedan styrelsen ta beslut om att bistå till att ta ärendet vidare eller ej i samarbete med Talerättsfonden och dess rättsnätverk. Samarbetet innebär att föreningen bidrar med en mindre summa till Talerättsfondens administration.

Principöverenskommelsen mellan föreningen och Talerättsfonden innebär att föreningen kan fokusera på flera strategiskt viktiga rättsaktioner samtidigt som föreningen bygger upp sina egna kontakter.

Rättsprocesser

Rättsaktionen angående diskriminering av elever med dyslexi vid nationella prov i samarbete med Dyslexiförbundet och Talerättsfonden har under verksamhetsåret gått från avgörande i tingsrätt till överklagan hos Högsta domstolen. Tingsrätterna i Södertörn och Malmö avslog talan om diskriminering medan Örebro tingsrätt ansåg att eleven blivit utsatt för såväl indirekt diskriminering som diskriminering på grund av bristande skäliga anpassningar. Samtliga tingsrättsdomar överklagades till hovrätten. Dom har ännu inte kommit från Skåne och Blekinge Hovrätt samt Göta Hovrätt medan Svea Hovrätt inte ansåg att eleven blivit utsatt för diskriminering och avslog överklagan. Svea Hovrätts dom är överklagad till Högsta Domstolen. Överklagan innehåller en begäran att Högsta Domstolen ska avvakta tills de andra två fallen är avgjorda i hovrätterna.

Kommunernas agerande i dyslexifallen grundar sig på riktlinjer från Skolverket bad föreningen i februari 2020 Talerättsfonden att utreda möjligheten att stämma Skolverket för diskriminering i dyslexifallen.

Under verksamhetsåret aktualiserades återigen brister i tillgängligheten till kollektivtrafiken i Örebros län genom avsaknad av information via utrop. Örebro län bytte dock huvudman för kollektivtrafiken under året och bristerna åtgärdades. Föreningen konstaterar att det lönar sig att använda lagen som verktyg. Samarbetet som inletts med SRF angående tillgänglighet till kollektivtrafik fortsätter dock, nu med fokus på kollektivtrafik i andra regioner.

En medlem, studerande vid universitet blev på grund av bristande anpassningar försenad med att få ut betyg i ett antal kurser. När universitetet lade ner utbildningen kunde medlemmen inte slutföra sitt program på det aktuella universitetet. Föreningen har bistått medlemmen med

begäran att få slutföra utbildningen innan den läggs ned. Såväl universitetet som Överklagandenämnden för högskolan avslag begäran. Ärendet är överklagat till Universitetkanslerämbetet, UKÄ som ännu inte avgjort ärendet. De långa handläggningstiderna hos UKÄ är JO-anmälda.

Övriga aktiviteter

Den 9 december 2019 hölls seminariet *Var finns tänderna?* tillsammans med ILI:s projekt Artikel 19 som verktyg. Seminariet handlade om hur rättigheter ska bli verklighet. Vad krävs för att rättigheter ska bli möjliga att utkrävas? Hur kan rättigheter bli mer effektiva?

Seminariet innehåll presentationer av Annika Jyrwall Åkerberg, Civil Rights Defenders och Ola Linder, Artikel 19. Susanne Berg deltog i seminariets panel. En sammanfattning av seminariet finns stt läsa på projektets hemsida: <https://lagensomverktyg.se/2019/seminariet-var-finns-tanderna-vi-maste-kampa-pa-flera-fronter-samtidigt/>

Föreningens medlemskap och styrning

Föreningen har under 2019 haft 35 betalande medlemmar samt tre stödmedlemmar.

Årsmöte och Styrelsemöte har hållits följande dagar (med protokoll):

- [Styrelsemöte 22 januari 2019](#)
- [Styrelsemöte 20 februari 2019](#)
- [Årsmöte 11 april 2019](#)
- [Konstituerande styrelsemöte 15 maj 2019](#)
- [Styrelsemöte 15 maj 2019](#)
- [Extra årsmöte 28 maj 2019](#)
- [Konstituerande årsmöte 28 maj 2019](#)
- [Styrelsemöte 3 juni 2019](#)
- [Styrelsemöte 9 juli 2019](#)
- [Styrelsemöte 23 oktober 2019](#)
- [Styrelsemöte 20 november 2019](#)
- [Styrelsemöte 10 december 2019](#)

Styrelsemöten under 2020 fram till årsmötet har hållits under följande dagar (med protokoll):

- [Styrelsemöte 22 januari 2020](#)
- [Styrelsemöte 27 februari 2020](#)
- [Styrelsebeslut per capsulam 23 mars – 1 april 2020](#)
- [Styrelsemöte 15 april 2020](#)

Ordinarie årsmöte hölls den 11 april med Tiina Nummi Södergren som mötesordförande och Ola Linder som protokollförare. Då mötet önskade mer information kring punkterna 7 – 10 på dagordningen beslutades att ett extra årsmöte skulle hållas den 28 maj. Vid extra årsmöte behandlades därför frågor om ekonomi, revision, ansvarsfrihet för styrelsen och motioner, samt genomfördes ett fyllnadsval på kassörsposten.

Styrelse:

Susanne Berg, ordförande (nyval)

Jessica Smaalund, kassör (nyval)

Stellan Gärde, ledamot (omval)

Lars-Göran Wadén, ledamot (nyval)

Susanna Eriksson, ledat (vald till 2020)

Hans Filipsson, ledamot (vald till 2020)

Mari Siilsalu, ledamot (vald till 2020)

Valberedning:

Jonas Franksson (sammankallande)

Tiina Nimmi-Södergren

Adolf Ratzka

Revisorer:

Emma Johansson

Erika Wermeling

Rättsärenden

Rättsaktionen mot dyslexidiskriminering vid de nationella proven

Tillsammans med Dyslexiförbundet, flera antidiskrimineringsbyråer och projektet Lagen som verktyg har föreningen medverkat i Talerättsfondens rättsaktion för elever med dyslexi som inte får använda sina hjälpmedel (som talsyntes) vid de nationella proven för att läsa upp text eller andra tjänster som beskriver ord eller ger förslag på synonymer.

Inom rättsaktionen har det lämnats in tre separata stämningsansökningar till: Södertörns tingsrätt, Örebro tingsrätt och Malmö tingsrätt. Medan Örebro tingsrätt ansåg att diskriminering förelåg, avslag Södertörns och Malmö tingsrätter talan. Samtlig tre domar överklagades till hovrätterna.

Dom har ännu inte kommit från Skåne och Blekinge Hovrätt samt Göta Hovrätt. Dom i Huddinge-ärendet har kommit från Svea Hovrätt – avslag. Svea Hovrätts dom är överklagad till Högsta Domstolen. Överklagan innehåller en begäran att Högsta Domstolen ska avvakta tills de andra två fallen är avgjorda i hovrätterna.

UTREDNING: Ja

OMBUD: Ja

STATUS: Dom väntas från Göta Hovrätt samt Skåne och Blekinge Hovrätt. Avslag från Svea Hovrätt överklagat till Högsta Domstolen

Föreningens styrelse beslutade i februari 2020 att be Talerättsfonden i uppdrag att utreda möjligheten att också stämma Skolverket och staten för diskriminering i dyslexifallen. Rättsutredning är ute på slutlig remissrunda.

UTREDNING: Ja

Uteblivna hållplatsutrop i kollektivtrafiken

En rättsaktion har inletts kring frågan om otillgänglig kollektivtrafik/avsaknad av hållplatsutrop i samverkan med Talerättsfonden och SRF. Rättsaktionen skulle ursprungligen utgå från fortsatt otillgänglighet till Örebro läns kollektivtrafik. De ärendena (se under avslutade ärenden) är inte längre aktuella. Kontakten med SRF har dock lett till förslag att driva andra potentiella fall i Göteborg och Malmö. I dagsläget finns långtgående kontakt med medlem och juristpraktikant i Göteborg, samt initial kontakt i Malmö.

Bristande anpassning och nedlagd utbildning innebar att student inte kunde slutföra sitt program.

En medlem med synskada är student vid ett av landets universitet. Till följd av bristande anpassningar i undervisningen har personen varit försenad med att få ut betyg i ett antal kurser. Universitetet har bestämt att lägga ner utbildningen vilket innebär att personen inte kan slutföra sitt program på det aktuella universitetet utan måste byta och förhandla om anpassningar med ett nytt universitet. Föreningen MLSV har försökt förmå universitetet att låta personen slutföra utbildningen innan den läggs ned.

Universitetet avslag begäran om att få slutföra utbildningen vilken överklagades till Överklagandenämnden för högskolan – också avslag. Universitetskanslerämbetet, UKÄ har ännu inte avgjort ärendet. De långa handläggningstiderna hos UKÄ är JO-anmälda.

UTREDNING: Ja

OMBUD: Ja

STATUS: Pågående ärende hos Universitetskanslerämbetet. JO-anmälan om långa handläggningstider hos UKÄ inlämnad.

Diskriminering på grund av brist på skäliga anpassningar av automatstationer

En medlem anmälde diskriminering på grund av bristande skäliga anpassningar av bensinföretaget INGOs automatstationer. Föreningens styrelse beslutade i februari 2020 att ge Talerättsfonden i uppdrag att göra en rättsutredning och hitta en pro bono-jurist.

Därefter har ett samarbete inletts med DHR med fokus på otillgängliga automater för kortbetalning. Ärendet kommer därför utvecklas till en rättsaktion med flera fall i samarbete mellan Föreningen, Talerättsfonden och DHR.

Klagomål till FN-kommittén

Den 8 februari 2018 lämnade Sveriges Dövas Riksförbund och Sveriges Dövas ungdomsförbund ([pressmeddelande](#)) i samarbete med föreningen Med lagen som verktyg in ett [klagomål](#) till FN-kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning gällande Richard Sahlin, som inte

fick en anställning på Södertörns högskola på grund av kostnaderna för teckenspråkstolk. Arbetsdomstolen bedömde i sin dom att FN-konventionen, EU-direktiv eller diskrimineringslagen inte stöder krav på att arbetsgivare måste vidta anpassningar till en kostnad av en halv miljon kronor per år. Denna dom strider klagomålet mot statens åtaganden att motverka diskriminering och genomföra Funktionsrättskonventionen i Sverige.

Statens svar på Sveriges dövas riksförbunds klagomål till FN-kommittén över Arbetsdomstolens dom 51/17 går ut på att Richard Sahlin skulle ha drivit ogiltigförklarande av tjänst till Högsta förvaltningsdomstolen och att Södertörns högskolas avbrytande av anställningen var proportionerligt i förhållande till kostnaderna för teckenspråkstolk. Isabella Hagnell, jurist och vik generalsekreterare på Sveriges dövas riksförbund, Richard Sahlin och Ola Linder, jurist på Independent Living Institute, jobbar nu med ett bemötande som ska skickas i januari. Ett utlåtande från FN-kommittén till Richards fördel kommer inte förändra domen, men pressar på politikerna att stifta bättre lagar och kan få global effekt för rätten till skälig anpassning i arbetslivet.

Lag & avtal skrev om fallet i nr 2/2018 om Ola Linder kommenterar det i artikeln: [Jag var för dyr för Södertörns högskola](#).

Avslutade ärenden

Ärenden avslutas av föreningens styrelse bland annat när medlemmen inte vill gå vidare i processen eller om det inte gått att hitta ett juridiskt ombud som kan ställa upp pro bono. Under året avslutades följande ärenden:

- Bristande tillgänglighet på Kungliga slottet (nr 3)
- Fortsatt uteblivna hållplatsutrop i Örebro (nr 7.2)
- Uteblivna hållplatsutrop på bussarna i Örebro (nr 7)
- Färdtjänsten i Helsingborg. (nr 8)
- Nekad anställning pga assistanshund (nr 13)